

НОВИ РУСКИ НОВИНИ

ЗА РУСИНОХ У КРАЛЪОВИНИ СХС

Виходза рад у тижню.
Цена на цали рок 100 Динари.
На 1/2 рока 50 Динари.
За Америку 4 долари на рок.
Рукописи и други писма треба
посилац на адресу:
„РУСКИ НОВИНИ“ НОВИ САД
Београдска улица број 2.
Претплату на РУСКЕ-НАРОДНЕ
ПРОСВИТНЕ ДРУЖТВО, РУСКИ
КРСТУР (Банка).

Рок VI.

Нови Сад, пятък 26. Юла 1929.

Ч. 26 (234)

Руске Нар. Просвитне Дружтво. 1919—1929.

Дзешец роки у историји швета — не значи пельо. Але дзешец роки у живоце пседниго человека и мало-го народу як ми — бара вельо значи. У дзешец роках може ше пседни человек (и цали народ) спомочи лебо препаднуц у своім газдовству. У дзешец роках може талактливи млади человек дойсец до богатого искусства и пайвекшей моци за роботу за себе и других.

Браца Русини! 2. VII. 1919. р. основали зме на першим нашим народним руским собору у Новим Саду нашу першу пайвекшу народну организацию *Руске Нар. Просвитне Дружтво*. Заступани були шницки нашо руски валали. Теди зме першираз у национальней шлебоди почувствовали, яке то щесце мац своєю родне слово, своєю власну просвиту.

Од теди прешло подполно дзешец роки. Були то роки вредней роботи шницких любительох рускей просвити. У тей работи участвовак кажди свидоми Русин з пожертвовану роботу и з материальнима жертвами.

Будовали зме нашу власну руску просвиту. Тот духовни наш народни дом, котри с власносц каждого югославянського Русина, гоч би ше вен находзел и пога морйох, — у тих дзешец роках збудовани є и украшени з тирвацима темслями нашей писовни, наших поучно-забавних кнїжкох, Р. Новинох, Р. Календарох, лисеньох и шницкого, до потребно едному просвитному народови. Нашо мали школяре читаю и пишу своєю слово, своєю бешеду и на ней темеля своєю знанє за будущи живот.

Браца Русини! Шлебодно нам назад попатриц, як нам прешли тоги дзе-

шец роки у нашим народним просвитним живоце. Шлебодно ше питац каждому: *Цо за нас зробело нашу Просвитне Дружтво* у тих дзешец роках? Верим, же могло и вещей зробиц. Але кед сцеме праву вредносц його утвердиц пятайме ше: Хто би у нас дацо знал, з чим би зме ше проспишовали? ... Пред дзешец роками читали кнїжки-новинки лєм длогодни з нас, а нешка друковане слово нашо витаю по саланох и у найдальших крайох и найхудобнейши работники.

Гей, то правда, же нам на нашей просвитней работи шницки просвитни народи виньчуют, а кажди честни Русин ше лєм щески маце у своім и ище баржей полкубиц своєю, бо *тата просвита то власносц каждого Русина*, гоч дзе бивал.

А кед зме у нашим народним просвитним живоце прежили 10 рокв чество. — чи да ше о тим ніч не спомеме, не порадице, побешедуєме як би зме у будущносци ище лепши успех досадили? За шницких югославянських Русинох *тата 10 рочница Просвитного Дружтва* — то велька слава — то вельки перши народни руски юбилей!

Таки думи и жадања, да ше тота 10 рочница нашого просвитного живота окреме преслави — виявени су од влади, дзе нашо Русини жию.

Тому жадали радо видо-валює нашо Просвитне Дружтво и на окрепей догварки главного одбору у присуствию 50—60 предяцох од шницких наших организаци-йох у Р. Керестуре 12. VII. т. р. догварено, да ше тот юбилей нашей рускей просвити з пайвекшу славу

преслави у Р. Керестуре 25. VIII. (августа, недзеля) того року.

На то избрани и приправни одбор, котри ше о тей преслави у шницким останах.

Тот одбор состої ше зостих особох:

Председатель: Биндас Дюра, ларох конкурски. Истпредседник: Михай Дюра, ценсар. Тайник: Малацко Юлиан студ. техники. Кисар: Макай Йовген.

ОДБОРНИЦИ.

Рад Осиф, тарговец
Рад Данил.
Малацко Дюра, Тиржавилов.
Лулаш Бфрем.
Слабо Михайл, Лигилов.
Над. Стефан, сяртов.
Кни Хрицо, колосар.
Джуля Михайл, млади.
Будински Осиф, слаякар.
Неради Стефан, тарговец.
Чамар Дюра.
Едешински Владо, двияк.

Браца Русини! Перши наш народни просвитни собор отримали зме у просвитней митрополи Новим Саду, дзе не могли шницки присец на раду, — юбилейну

преславу Х. рочница отримаме у чисто рускей нашей першей матки Керестуре, дзе нас чекаю гостопримни шерца наших братох, а на нашу преславу поволаме и шницких приятельох и добротворох нашого народу.

Прето уж тераз поволауєм шницких югославянских Русинох, през розлици станах, на тоту народну нашу славу и юбилей на 25. августа т. р., бо теди ше братски пощесиме и порадице за будущу нашу просвитну роботу! Браца керестурци шницких нас сердечно чекаю.

Понеже п. Малацко, ст. техн., одпутовак з дому шницки писма пре преславу юбилейну Просвитного Дружтва треба посилац на Просвитне Дружтво до Р. Керестура, лебо на парохию до Кокура.

До видзєня!
У мену РИПД-а

Д. Биндас,
подпредседатель РИПД-а

Претплатником и длужником!

Нешкайшому числу приложели зме чеко-по упутници, же би кашо ч. претплатници могли намириц своєю длуство. Понеже уж пол рока прешло модлиме шницких тих, котри дацо длужни, же би ше усидовали длужку суму послац. Не забудзме, же точна претплата, то знак просвищеносци!

У нашим отечеству

Його Вел. Краль понеже обишел Далмацию, затримал ше даскельо дни на Бледу а вец ше поврацел до Бєсграду, дзе му министри предложели реферата. Министер Мажура-нич подзековак.

Осудзєни на шмерц бувили народни посланик Навелич, котри сцєкол до иноземства и ту започал роботу против нашей держави.

Нови локомотиви. Министерия железницох дала виробити нови локомотиви у вредносци 20 милиони дни. Вони справени по найновшим систему и зос своєю швидкосцу превисшую дотєрашнїи нашо старїи локомотиви.

Попєкол ше. Кед рочдательє не меркую досц на дзєци, теди ше догодиує вельки несщєса. Так тих днєох єден хлапец у За-

гребу на себе виврацел цали гарчок врацей води и у вельких мукох умар.

Настрадав автомобил. Еден автомобил виврацел ше тих дньох при далматинским варошу Крину до 50 метери глібокей долини, на щесе путник на час вискочели. Автомобил ше шницок розбил.

Мудра наредба. Началник вароши Осека видав наредбу, же каждая женска особа, котра намесцена при варошких званійох муши буд пристойно облечена а не на пол гола приходзи до звання. Хто ше не покори той наредби будзе отпушчен зос служби.

Акциі Аграрней Банки. Уписоване акциійох Аграрней Банки уж ше окончело. Сума уписаних акцијох преходзи 300 милиони динари. Аграрна Банка будзе една од наймоцнейших банкох основана у першим шоре, же би помогла земледілцом.

Кривна вша, котра на овоцох роби вельки чкоти, появила ше особено на цидзкох. Так стої велька опасност, же опцијки того року буду зиддени. Найлешни лік проци яши ест доганова юшка, зос котру ше пошкропи лісце таког древка на котрим ше указує кривна вша.

Вивожоване з нашої жеми у мѣшацу юну було 420 и пол милиони килогр. и 529.810 фалати у предности од 331 милиони динари. Жита и кукурици предано за 32 милиони динари.

Зос козами коло швета. Далматинец Петро Зелко пушел ше на драгу коло швета зос двома велькими козами. Вон их висејбал и покковал. Кози цагаю едну малу каруцу. Пушел ше зос Силю и тих дньох ма сцигнуц до Београда.

Окрадли пошту. Тих дньох неопознати злоди розбили облак на пошти у Ястребарским, вон ли пука и з орману украдли пенези, писма у вредности 103.000 динари.

Карнава свадзба. У славонским валале Плетерница отримовала ше свадзба Андриана Тота, на котрей було дас 90 госцох а грали два цигански музички. Кед ше госци подшмелели, пришло медзи њима до битки, у котрей три особи забити а вецей ранети.

Креснене наймладошего Принца вилатра, же ше отриме у мѣшацу августу на Бледу, и же достане мено едного од словенских владарох з часох самостойности Словениі

ло наш народ, нашу націю до шору культурних народох. То нам привозяю и странски учени людзе.

Маюци тоті факти удуми, шницки ми жадаме, да тоту юбилейну 10-рочницю Нашо РНПД-а на окреми способ преславиме: Богу подажуеме, да у нашим народзе вице вскшу прихильност и пожертвовност гу спойому возбудиже и за дальшу нашу просвітну роботу ше опшириже.

(Все-) Честни Пане! На видомост Вам давам, же Упр. Одбор РНПД-а ирстад, да ше тот юбилейн наш приспити рок окреме преслави а вельку торжествену народну сходку. Потписани у мену РНПД-а догварел ше на конференциі „ad hoc“ а братами Керестурцами 12. VII. т. р. и у шницким име ше споровужели. Выбрани Приправи Одбор за приготование той юбилейней преслави, котрому потписани председатель, а п. Малацко, студ. техн. тайник. Юбилейна главна сходка за преславу 10-рочницю РНПД-а отриме ше 25. VIII. (августа — пецеля) у Руским Керестуре зос програмом, котри ше вице докладнейше утверди У програме и виставка (изложба) наших националних руских ручних роботох, старих и нових

(хлопских и женских). Моделім каждого, хто ше допиза за таки предмети за виставку, да їх пошле (як позичене, до Керестура. Прето каждого нашого свидомого интеллигента: о. священікох, п. п. учительох, диякох, торговцох, студентох, шницки наше просвітни організації, читальні, корпоративи, майсторски дружтва, шпивачки дружтва и инши, же би ше уж тераз готнели на тогу преславу и народу о тим толковали и одушевлявали, же би з каждого нашого валалу цо вецей участвовали на тим народним торжеству. Шпивачки и музички хори най ше уж тераз готую и явя своєю участвоване. П. п. руски студенти, котри свою рочну сходку скапчяю зос тим торжеством догваря ше зос своїм п. председателем. Шницки вопросы, лебо доискованя о той преслави треба послац на Руске Нар. Просвітне Дружтво Руски Керестур — лебо потписаному. — **Руски интелектуалци! Укажме и тераз, же не савуеме свой труд за наш руски народ!**

Коцур, 15. VII. 1929. у мену РНПД-а:

а братским поздравляењом:

Д. Биндас

запредседатель РНПД-а.

Широм швета

Заварти збойник царского семейства. До Москви зос вельку стражу прировацзени и заварти у железним арешту збойник царского семейства буши министр пукашних ділох Русиі Белобородов. Вон обвинети пре ширене троцковей організації.

Памятник Папи Пию XI у його родним месту. У Десну родним месту св. Отца Папи Пия XI. бліско його хижки и церкви поставени памятник Св. Отцу у видзацим ставу. Памятник открити на св. апостола Петра и Павла. Преслави бул присутни брат св. Отца Фермо и шестра Камила.

100 рочница Ирской котра ше преслави 1932 р. вилатра, же будзе бара торжествене. На конгрес 1932. року мал би присц св. Отец Папа, тот преслава будзе ведпо зос преславу 1500 рочницю св. Патрика першого Ирского владика.

Преслава св. Ансгара. У Штокхолму преслава шведски католики 1100-роч-

ницю св. Ансгара, першого апостола Швециі. Тота преслава будзе скромна, бо у Швециі ест лем коло 4000 католикох. Як госци на преславу приду Немци зос владиком Бернингом.

Война медзи Русию и Кину. У Азиі збудовали Русисдну вельку железницу, котра вяже Москву зос Вельким Океаном. Една часц той железници идзе през Манджурию, над котру панує Кина. Понеже Руси сцели да тот край цалком колонизую и населя Русиянами, Кинези ше тому спротивели и завжаки тоту часц железници. Руске войско вошло до Манджуриі и так пришло до войны медзи Русию и Кину. Же би ше тот пламень войны и далее не розширел, вельки власци стараю ше о тим, же би их помрели. Вилатра, же цосредник при вимирки, будзе Америка або Немцка.

Експлозия мунциі. При валале Селвев у Булгарскей, експлодирал еден вельки магазин мунциі, котри буд скрити у жеми.

„Hrvatska Straža“

(кат. дневнік)

Програм едней катол. новини, яка тераз почала виходзиц у Загребу под меном „Hrvatska Straža“, зошницким ясни: ховац народ у духу кат. начелох и браїц віру. И док други хорв. новини плізаю за неспайним часом, за волю тиражи поставало тарговински уряди, приноша и неправду, док ше граца у ярским индиферентизму. „Хорв. Стража“ будзе уредзована по кат. начелох и ширци „шницко цо добре, красне и правдиве“. Дотераз вершела тоту длууж-

ноєц „Narodna Politika“. Но як утаргнути политически странки, осетяло ше, же треба преушориц кат. дневник Познато же „Нар. Пол.“ була еден од найлешних дневничкох. „Хорв. Стража“ бизовно будзе вице леша „бо сїі слупки буду отворени каждому доброму католику“. И хто позна валяце дійство алей штами, не може да не привита. „Хорв. Стражу“ едини — може ше повесц — добри хори. дневник.

С.

Поволанка до интеллигентох.

Управни Одбор нашого Рус. Нар. Просвіт. Дружтва розпослал тих дньох слідуцую поволанку:

Всечесни пане!

2. VII. т. р. окончело ше 10 раки народзєня нашого Руского Народного Просвітного Дружтва. То бул дєвєнь национального пробудзєня южнославянских Русинох. Од того часу живме ми власним словом.

Нашо РНПД-о зос своєю культурну роботу (школски учебники, граматика нашеї бешеди, Р. Календари, Р. Нєвїни и вецей як 10 популярни забавно-поучни книжочки, зос частима прєподаванями, представами, шпиванями, сходками...) давнє-

Вшеліячина.

Вельки метеор. Гвиздарня у Прыгу явля, же дня 14 юна прелесел над Мюнхеном сден метеор у високости 150 км. швидкост леценя буда 50 км. на секунду. Драгу котру вон прелесел у 6 секундох крилатица би не могла прелесити ані за годзину.

Нови метал. Недавно винайдзени нови метал, котрого презвано „абаритом“ то спеціальна мисініна платини з иншими металами. Вон бара осетліви на магнет. Кед ше тот нови метал хаснуе до радиоапаратах, теди мож чуц муха кед лєци.

Оск як чистителе древа. Пред даскельома роками почали у южней Африки садзиц древо евкаліптус, котре принесли з Австраліи. О кратки часи появили ше хробаци и койяки мухи и пошди древо ніщиц. Властители евкаліптов ше презнали, же ест таки осн, котри забиваю хробакох и бештеловали их з Австраліи. Тераз цали ладі напознати з осами превозую до Африки.

Наша мац жем може нас ище витримац и накармиц през 36000 роки. Наукова комсія у котрей заступани були 48 держави утвердила, же наша жем аж по 36.000 роки ше витримац так же вецей не годно будзе на ней жийц. Ми даклем можеме мирно спад.

Архив живих бешедох. При академіи наукох у Видиню основани сден архив у котрим ше чузаю грамофоново таблички шикких бешедох швета. Там ше находни 3.500 пробя у 400 бешедох.

„Цепелин“ лєци заш у мєнацу августу коло швета. Властник „Цепелин“ Др. Екнер виазєл, же коло 10 августа предвєжне драгу коло швета. Вон почнє лециц од Фридрихсафена так же преїдзе Токио, Калифорнию, Лаксбургст, Нев Жесей и назад до Фридрихсафена.

Тифус у Бесарабіи. У Бесарабіи зявел ше тифус и 15 особи умарло.

Мука на улїци. У Берлину у єдним мліну зявел ше 15 метери високи мур, и 15 вагош муки роспало ше по улїци. Випатра же

стей муки не будзе умишани били, але чарни хлеб.

Катчане шматох. Велі не обачели, же у хлопцох звичай шмати закопчовац з лївей страни на праву а при жєкох с правей на лїву. То приходзи од того, же у далних часох лошєли хлопци длугоки матли котри заруцовали з лїву руку на праве плєцо, же би права рука була шлєбодна, бо ше з праву руку тримало оружє. Жєни заруцовали тоти матли на лїве плєцо, же би закруцєли дзєцко, котре звичайно тримали на лївей руки.

Найвєкша хижка у Европи. Тих шлєкох докочєно будованє єдней хижки у Найкєлну при Берлину, за котру ше може бизавно повєсц, же то найвєкша хижка у Европи.

„Тинта за пицє“. Американски власци у Куби послали на єднєй ладї до Америки 155 бєчки (гордови) на котрих було написано „Тинта.“ Медзитим указало ше же у бєчко єст 454 литри алкогєлу цо виношує 250.000 долари.

Владичєски персєцєцє за першого чарного владикю. Папи Пійови XI. прєслал апєстолски викар Еритреї Катєнєо єден владичєски персєцєцє зос жєданьом да ше да першому чарному владикю.

Як ше будує цєрква на Мадагаскару. На найвєкшим острову Африки Мадагаскару у главним варошу Финарантєса немаю католїки свою цєркву, зато ше вони зложєли и подзєлєли варош на 4 часци, так же кажди тїдзєнь при будованю заната єдна часц граждацох. У будованю учаєтвую и жєни и дзєци.

Найбогатша хижка зос старима цєнєжми. Амерїцка „Народна Банка“ ма 40.000 фалати старих цєнєжкох. Уж пред войну цєнєжкє вредєли 50.000 долари, док тєраз вредєа 200.000. Найшракниє су томбички зос Бабилоня, котри важєли як цєнєжкє.

Албански краль прємєнєл свою мєно. Скорєй ше волає Зєгу а тєраз Зєг.

Нєщєсцє. У Сен Дїєгу у Америци збили ше 2 крилатици и 6 особи паєтра-

дали. Причина нєщєсцю нєдє нєпозната.

Гєнєрал Будєн виключєни зос войски. Бєлшєвїцка влада пїклучєла гєнєрала Будєна зос войски и поставєла за чи-

новника у министрїи „правди“.

Задавєла ше ладя. При Токию задавєла ше єдна вєлєка ладя и 112 особи нашли шмєрц у хладним морю.

Русини! чи сєє себе и свою чєлєдз записали за члєнох Руского Народного Просвїтного Дружтвєа?

Шветочни Отпочивок

Недзєля 5.

по Сєшєств. св. Дука.

Милосєрдїє божїє таке бєзкочєчнє, же, як видзимє, вислухує и жєданя грїшникєх, кєд ше не процївляє слави божєй. Гєртєсїнци не мали чїстє намїрєнїє, кєд моглєли Исуса, „да би прєстєл єв прєдї их“, бо то вєдни робєли прє страх за материалним добром того шветєа. Бали ше наймє, же Исус ище дацє таке порєбї, цо би им шкєдєло на добру. Вєшту Хрїстову правду заведєбали, а Исус аж лєм прєдлужує свою милосєрдїє гу нїм. Можє бєц же ше вєцєка обраца гу Шьому! Почали амє толковєц утїшву правду вири нашєй: о милосєрдїю божїю, па да видзимє слова Св. Пїсмє якї є Господь гу тим, цо *вдрїлїю покєянїє*.

„Людїє мої, цтє створїх вєм, или чїм оскорбїх вєс, или чїм стужїх вєм. Отвїцайтє мє.“ (Мїхєя б.-3.), так гутєри Бог по своїм прєроку. Бог ше скаржї мєсто грїшникєх дзєцєх, и жалує над нїма. „Яко орєл вєнтри гнїздє, и на птєнци свєя возжєлї; прєстєр крили свєи и прїят их, и подят их на рєму свєю.“ (Вторєв. 32.-10.) „Ужасєсєя нєбо о сєм и вострєпєтєа по прємєногу зїло, глаголєт Гос-

подь.“ „Два бє зла створїшиа людїє мої: мєнє оставїшиа истєчнїка водї жєвїи, и ископєшиа сєбї кладєтїи сокрушєтїя, ижє не возмєгут водї содержати.“ (Єрєм 2. 12.-13.) „Слїши нєбо и вїнуши зємлє, яко Господь повєглагола: Сїни родїх и повєсїх, тї жє одвєргєшєя мєнє.“ (Исєяїя 1. 2.) Хтє тот, цо ше так по своїх прєрокох вєносує и тужї, а хтє су тотї, па хтєрих ше Господь вєносує? Тот цо плачє, то Вїчнї Бог, а тотї, цо зармуцую бєзкочєчнє шєрцє божїє, *тє людє, стєпєрєнє, слугєвє, вїднї хробачкї пє при силї божєй*. О, паєсцє мушнїмє зос Пєсалїєстєом прїзнац „Яко вєрху нєбєс милєст Гєо“. (Пє. 107.-5.)

Так гутєри Бог и твєої души, кєд грїшнїи, и кєд ше не сцєш покєяц. Цо сєм цї злого зробєл, жє мє вредєши? Чї сєм цї не робєл лєм вєшє добрє? Прєцє даклєм да и далєй грїшнїи!

Но, св. Пїсмє полнє є нє лєм словєх божїих о *їєго бєзкочєчнїм милосєрдїю, алє самїх чїнох*. На слїдуєщу недзєлю розяшнїмє даскєльє прїкладї о *милосєрдїю божїю*. Кєд би сцєли шїцкї чїни милосєрдїя толковєц, та би мушєли цєлу кнїжкю вїпїсєц.

о. Мїх. Мудрї.

Нашо прєтплатнїци

Обновєли прєдплату слїдуєщи п. п.:

Марцєк Йосїф, новгарин Р. К.	на 1929/30. р.	100 Дин.
Кїшєдємов Максїм Кула 1459.	" " " "	150 "
Гайдук Дзєнєя Юла Р. К. 482.	на 1929. р.	20 "
Гєрбєт Дїра 366. Р. К.	" " " "	100 "
Надь Мїхєїло Р. К. 333.	" " " "	100 "
Вїславскї Сїмєон Дїрдьєв 591.	" " " "	50 "
Шантє Дїонїзїй Коцурї4.	" " " "	50 "

ТАРГОВИНА

Жїто	Дин. 210—212—	Овєс	Дин. 180—190—
Кукурїца	" 205—210—	Мука 0	" 300—310—
Рєж	" 180—190—	Мука 2	" 285—290—
Ярєц	" 160—165—	Мука 5	" 275—280—
Цєсуля	" 1000—1400—	Мука 6	" 260—270—